

SVN-dag 25 oktober 1997

De jaarlijkse bijeenkomst van de Samenwerken-de Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN) wordt ter gelegenheid van het dertigjarig bestaan van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken op zaterdag 25 oktober 1997 gehouden te Hilversum. Het thema van deze dag zal 'Natuurontwikkeling en -beheer' zijn met het accent op het belang van de bescherming van de vogels. Het voorlopige programma omvat onder meer natuurontwikkeling langs de Gooimeerkust en bij de Stichtse Brug, Natuurontwikkeling op het Naardermeer, Aalscholverproblematiek in het IJsselmeergebied, IJsvogelproject landelijk en in het Gooi, tien jaar vogeltellingen bij Hilversum (Corversbos) en bosvogels (Zwarte Specht, Havik, Draaihals, Havik). Nadere inlichtingen zijn verkrijgbaar op onderstaand adres.

■ S. (Simon) L. Vlsser, Koningsvaren 87, 1391 AG Abcoude, (0294) 28 35 45.

Jubileumboek 1956-1996 De Steltkluit

De Natuurbeschermingsvereniging De Steltkluit in Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen werd in 1956 opgericht en bij die gelegenheid vogelbeschermingswacht genoemd. Ze zijn daar ook met hun tijd meegegaan en nu bestaan ze daar alweer veertig jaar. Van harte gefeliciteerd, beste mensen! Er is in die periode heel wat gebeurd, heel wat veranderd en jullie hebben toch veel bereikt, al zou het alleen zijn omdat jullie nu toch als 'vol' worden aangezien! Bravo!

Ter gelegenheid van dat veertigjarig bestaan is een dik jubileumboek uitgegeven en aan alle leden uitgereikt. Op zijn bekende wijze vertelt George Sponselee over zijn eerste stappen binnen de vereniging en hij geeft tegelijk een tijdsbeeld van de jaren zestig. Vervolgens komen tal van verhalen over zijn natuurbeleving van heel bijzondere tot heel eenvoudige. Ze gaan over de natuur van de eigen achtertuin en van de streek. Naast zijn eigen belevenissen zijn ook bijdragen opgenomen van anderen, zoals enkele artikelen uit de Provinciale Zeeuwse Courant en De Stem, onder andere van Lucien Calle en Peter Maas. Het is een boek vol vogelverhalen met een vleugje streekbeschrijving, volksverhaal, historie maar ook over insecten en plantjes. Voor elk wat wils, waardoor het boek voor velen erg aantrekkelijk is, terwijl de lezer 'en passant' de parate kennis over vogels in Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen kan aanscherpen. Uit de tekst spreekt de rust die ongetwijfeld nog in deze streken heerst als wij dat willen vergelijken met de randstad. Een soort moderne Palieterverhalen die kan wedijveren met de verhalen van Thijsse, Strijbos, Wigman en vele anderen uit het begin van deze eeuw.

George Sponselee: 1956-1996 Natuurbeschermingsvereniging 'De Steltkluit' Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen. 88 bladzijden, 9 tekeningen van Chris de Roover. Met bijdragen van Wout Baraman, Marc Buise, Lucien Calle,

Mieke van der Jagt, Peter Maas, Ed Steijns, Peter Verdurmen, B.J.J.R. Walrecht. (1996). Uitg. Natuurbeschermingsvereniging De Steltkluit, postbus 319, 4530 AH Terneuzen, (0114) 31 42 24. Prijs f 14,95. Verkrijgbaar in de regionale boekhandel of door overmaking van f 20,- (inclusief portokosten) op postgirorekening 265 961 van de Natuurbeschermingsvereniging De Steltkluit, 4530 AH Terneuzen, onder vermelding 'jubileumboek'.

Sijsjes en Drijsijsjes

In 'Het Vogeljaar' 44 (3): 129 (1996) kondigden wij het boek over de vogels van Amsterdam aan met de typisch Mokumse titel 'Sijsjes en Drijsijsjes'. Het is niet verwonderlijk dat het boek al binnen een jaar een tweede druk beleeft. En dat willen wij niet ongemerkt voorbij laten gaan. Diegenen die dus bij de eerste druk achter het net hebben gevestigd, kunnen nu worden gerustgesteld dat er ook voor hen een boek verkrijgbaar is.

Het boek is een echt groepsproduct waaraan velen hebben meegewerkt en waarvoor zo'n twintig auteurs de beschrijvingen van de broedvogels voor hun rekening hebben genomen. Overzichtelijke verspreidingskaartjes geven per soort de broedgebieden aan van de vogelsoorten in Amsterdam. Het onderzochte gebied bestaat voor een deel uit niet-stedelijk gebied, waardoor tevens de wisselwerking tussen de stad en de directe omgeving kon worden onderzocht. Ook besteedt het boek uitvoerig aandacht aan toekomstige ontwikkelingen en de auteurs houden een warm pleidooi voor het behoud en de uitbreiding van ruige en natte groengebieden, teneinde de soortenrijkdom te behouden en mogelijk zelfs uit te breiden.

Martin Melchers & Remco Daalder (redactie): Sijsjes en Drijsijsjes. De vogels van Amsterdam. Opgedragen aan de markantste en productiefste naoorlogse Amsterdamse ornitholoog de heer J. Walters. Voorwoord van S. Pajijn. 256 bladzijden, 300 kaartjes en tekeningen. Tweede druk (1997). ISBN 90-6097-415-8. Genaaide paperback. Uitg. Schuyt & Co., postbus 563, 2003 RN Haarlem, (023) 532 54 40. Prijs f 39,50.

Natuur in Noord-Brabant Twee eeuwen plant en dier

In het kader van het tweehonderdjarig bestaan van de provincie Noord-Brabant is door genoemde provincie en de Stichting Het Noordbrabants Landschap een monumentaal boekwerk uitgegeven. Tien hoofdstukken bieden overzicht in de ontwikkelingen in de natuur van de provincie vanuit het verre verleden naar de (gewenste) toekomst toe. Het elfde hoofdstuk geeft een buitengewoon goed overzicht van de natuurgebieden in Noord-Brabant. De vlot geschreven tekst is vaak anecdotisch maar ook feitelijk, historisch en wetenschappelijk onderbouwd. Het ontbreken van een bronnenopgave in het boek zelf bemoeilijkt de verificatie daarvan. Het boek schetst in wezen het proces van de relatie tussen de mens en de natuur waaraan nog heel wat dient te worden gesleuteld. De auteurs zijn erin geslaagd om typisch Brabantse aspecten van de

mens gestalte te geven. Het boek is boeiend geschreven, geeft inzicht en de stijl is 'speels' of soms 'ernstig' en daarom is het ontbreken van een literatuuropgave niet eens zo erg. De vele passende illustraties en foto's maken het boek min of meer iconisch van waaruit ieder zijn of haar natuurbeleving kan herkennen. Op één niet te ontkomen factor na. De Commissaris van de Koningin in deze provincie, mr. F.J.M. Houben, herinnert aan de slechts driehonderdduizend inwoners van de toenmalig opgerichte provincie Noord-Brabant. Inmiddels zijn het er heel wat meer inwoners (en veed), er is veel meer bedrijvigheid en de invloeden van buiten de provincie zijn eveneens sterk toegenomen. Met verhoogde inzet voor het behoud van de natuur zou de komende eeuwwisseling moeten worden ingezet. Vervuiling, urbanisatie, verkeersdruk, isolatie en versnippering, permanente educatie, ook over natuur in de stad, zijn aandachtspunten die geen moment aan de aandacht mogen ontsnappen. Het boek laat hierover gelukkig geen misverstanden bestaan. Een register zou hebben bijgedragen tot meer toegankelijkheid en dat is zeker een gemis voor hen die niet zo direct zijn betrokken bij het behoud en herstel van de natuur in Noord-Brabant. In ieder geval, alle lof voor het team van auteurs voor dit magnifieke resultaat. Het boek mag in geen Brabants huishouden ontbreken!

Pierre Maréchal.

T. Caspers & Fr. Post (red.): *Natuur in Noord-Brabant. Twee eeuwen plant en dier* (1996). 264 bladzijden, rijk geïllustreerd met foto's in kleur, kaarten, figuren en tekeningen. Te bestellen bij de Stichting Het Noordbrabants Landschap, Postbus 80, 5076 ZH Haaren (N.-Br.). Prijs voor leden van de stichting f 45,- en voor niet-leden f 60,- (exclusief verzendkosten en exclusief eventueel bij te bestellen literatuuropgave en het register). Het boek is tevens bij de milieu-educatiecentra in Noord-Brabant verkrijgbaar.

Evaluatie beheer zilvermeeuwenpopulatie Schiermonnikoog in 1986-1995

De toename van het aantal broedende Zilvermeeuwen heeft in ons land geleid tot een groeiend aantal klachten, waarbij met name de predatie op jongen en de roof van eieren van andere soorten vaak het probleem was.

In dit onderzoek zijn de resultaten van de activiteiten van de Meeuwenwerkgroep op Schiermonnikoog over der periode 1986-1995 uitvoerig geëvalueerd. Hoewel door de activiteiten het schieten en rapen van eieren van Zilvermeeuwen het aantal aanwezige meeuwen in de raapgebieden is afgenomen, is de invloed hiervan op het broedsucces op de populatie-ontwikkeling van Bergeenden en weidevogels marginaal. Op de oostpunt zou het rapen mogelijk van belang kunnen zijn voor het broedsucces van sterns.

J. Veen, L.M.J. van den Bergh & A.L. Spaans: *Evaluatie van het beheer van de zilvermeeuwpopulatie op Schiermonnikoog in 1986-1995*. (1996): 73 bladzijden met tabellen en grafieken, literatuurlijst en gebiedkaarten. Te bestellen door overschrijving van f 40,- op postgironummer 948 540 of banknummer 53.91.05.988 ten name van Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (IBN-DLO). Wageningen, onder vermelding van IBN-rapport 227.

De vogels van Katwijk

'De vogels van Katwijk' is een jubileumuitgave van het verenigingsblad 'De Duinstag' (volksnaam voor Tapuit) van de Vogelclub Katwijk, dat sinds 1986 vier maal per jaar verschijnt. De oprichting van deze werkgroep is een enorme stimulans geweest voor de ervaren vogelaars. Het zijn voornamelijk uit dit verenigingsblad verzamelde gegevens welke voor deze avifauna zijn gebruikt. Ook werd gebruik gemaakt van enkele dagboeken van onder anderen Coes Schoonenberg en Jo Rampen. Van de laatste stammen de gegevens al vanaf 1947 en hij schreef dan ook het voorwoord van deze avifauna. Het gebied van de vogelwerkgroep betreft de duinen ten noorden van Katwijk tot aan de vaartcentrum Estec en die ten zuiden van Katwijk tot aan de Wassenaarse Slag. Hoewel een groot deel van het dungebied Berkheide in de gemeente Wassenaar ligt, moet dit gebied landschappelijk toch wel tot één gebied worden gerekend waar de Katwijkse vogelaars voor een belangrijk deel hun activiteiten uitoefenen.

Een inleidend hoofdstuk bespreekt de verscheidene waarnemingsgebieden in het kort, waarvan De Puihoop wel de meest bekende waarnemingsplaats van vogels bij Katwijk is.

Rondom Katwijk zijn in de loop der jaren heel wat bijzondere soorten waargenomen zoals Kleine Trap (1871), Geelsnavelduiker (1946), Poelsnip (1980), Pallas' Boszanger (1982, 1985, 1986, 1990), Koningseider en Schreeuwarend (1984), Roodstuitzwaluw (1985, 1989), Goudlijster (1986), Vorkstaartmeeuw (vanaf 1988 vrijwel jaarlijks), Kortteenleeuwerik (1989, 1995), Bijeneter (1991), Bonte Tapuit (1992), Hume's Bladkoning en Bruine Boszanger (1994), Grauwe Fitis, Perzische Roodborst, Ross' Meeuw en Daurische Kauw (1995), Citroenkwikstaart en Kleine Spotvogel (1996). Katwijk en omgeving is dus een uiterst vruchtbare plek om bijzondere vogels te zien.

In totaal worden 282 soorten en ondersoorten besproken. Bovendien zijn waarnemingen van Dougall's Stern, Witstuitbarmseijs, Bosgors en Bruinkopgors door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) afgewezen of nog niet behandeld. In Berkheide is de Kuifeend nog steeds een algemene broedvogel maar deze is in de loop der jaren toch sterk achteruitgegaan. Onder de voormalige broedvogels worden onder meer gerekend Zomertaling, Griel, Steenuil (vroeger algemene broedvogel), Nachtzwaluw, Boomleeuwerik, Veldleeuwerik, Paapje, Grauwe Klauwier, Roek en Geelgors.

In totaal worden ruim negentig broedvogelsoorten vermeld, waarvan een aantal soorten tot de onregelmatige broedvogels moeten worden gerekend.

De Wulp is dramatisch in aantal afgenomen, opvallend is dat de Zomertortel er nog steeds vrij talrijk is, de Groene Specht (± 25 paren) is er vrij algemeen, terwijl de Frater merkwaardigerwijs sterk in aantal is achteruitgegaan. Opmerkelijk zijn de meldingen van albinistische of deels albinogevulde vogels van de Scholekster, Groene Specht en Ekster. Op 26 mei 1995 werd een gedeeltelijk al-

bino Gierzwaluw met een witte rug waargenomen.

Voor een leek zijn de soorten moeilijk op te zoeken, omdat het boek geen index van de behandelde soorten bevat. Bij vele soorten wordt de bron van de waarnemingen vermeld in het verenigingsblad 'De Duinstag'. Naar andere literatuur wordt niet verwezen en er is vermoedelijk geen literatuuronderzoek gepleegd. Bij sommige soortbesprekingen zoals de Hume's Bladkoning en Pallas' Boszanger wordt geen bron vermeld.

De fabuleuze keuze van de prachtige foto's moet zeker worden vermeld. Het grootste deel van de foto's is gemaakt door René van Rossum.

De gegevens zijn, indien nodig, tot eind september 1996 bijgewerkt terwijl het boek eind oktober van het jaar verscheen.

Dit boek zal de vogelwaarnemers van Katwijk en omgeving een nog grotere stimulans geven om naar vogels te gaan kijken.

Arnold Meijer, Arjan van Egmond, Gijsbert van der Bent & René van Rossum: de vogels van Katwijk. 112 bladzijden, 2 kaarten, 88 zwartwitfoto's van Gerard Dumaij, Marc Guyt, Arjan den Hollander, Arie de Knijff, Lorenzo Maginzali, Piet Schaaap en Edward van IJzendoorn. Uitg. De Duinstag, Vogelwerkgroep Katwijk, Katwijk. Prijs f 15,-, het boek is te bestellen door overmaking van f 20,- (inclusief verzendkosten) op bankrekeningnummer 39 18 44 431 van de RABO-bank te Katwijk aan Zee (gironummer van de bank: 230 287), ten name van Arjan den Hollander, onder vermelding van 'Vogels van Katwijk'. Bij Boekhandel van den Berg, Achterweg 12, Katwijk aan den Rijn is de uitgave verkrijgbaar voor f 15,-.

Vogels kijken in Gooi en Vechtstreek

De Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken heeft de uitgave van het honderdste geschrift een bijzonder tintje willen geven. Op 28 oktober hebben de auteurs Rob Kole en Dick Jonkers het eerste exemplaar voor het Gooi en omstreken uitgereikt aan de burgemeester van Hilversum, mevrouw J.G. Kraaijeveld-Wouters. Een handig boekje in zakformaat met op het omslag een typische heidebewoner die op de Nationale Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten staat vermeld, een mannetjes Roodborsttapuit, getekend door Henk Slijper.

Het zakboekje is geen boekje om de vogelsoorten van elkaar te leren onderscheiden, maar een boekje om bepaalde soorten op te sporen. In welk landschap en in welke tijd van het jaar bepaalde soorten zijn te vinden, is dus het doel van deze vogelkijkgids.

Eigenlijk is de kern van het boekje de overzichtstabel in deel twee. Daarin worden vrijwel alle vogelsoorten vermeld die tot nu toe in het besproken gebied zijn waargenomen. In totaal treft men van 281 vogelsoorten gegevens aan over welke maanden ze in het gebied kunnen worden verwacht, de verspreiding over het gebied en een indicatie over de aanwezigheid van de soorten.

De gegevens zijn geput uit een eerder door de Vogelwerkgroep uitgegeven boek over de vogels tussen Vecht en Eem. Het boekje geeft een indruk van de vogels die in het gebied in de vier seizoenen van het jaar zijn te zien. Daarnaast

wordt ook een overzicht gegeven van het vogellevens in een aantal landschapstypen in het Gooi en omstreken, zoals bossen, heidevelden, veenplassen en weidegebieden.

De tabel met het overzicht van de soorten is uniek en op deze wijze vermoedelijk niet eerder uitgevoerd. Het is jammer dat de in de tabel vermelde soorten niet in de index zijn terug te vinden.

De volgorde is weliswaar de gebruikelijke zoals die ook in de meeste vogelgidsen wordt gehanteerd, maar voor de minder ingewijde een handicap. Ondanks de beperkte ruimte zijn volop illustraties gebruikt, zoals pentekeningen van vogels en landschaps- en vogelfoto's. Ook bevat het boekje beknopte informatie over excursiemogelijkheden, observatiehutten en vogelkijpunten in het gebied. Voor wie in het Gooi en omgeving vogels wil observeren, is dit handige boekje een bijzonder goede steun bij het gebruik van een der meest geraadpleegde vogelherkenningsgidsen.

Rob A. Kole & Dick A. Jonkers: Vogels kijken in Gooi en Vechtstreek. 108 bladzijden, pentekeningen van A.J. van Klaveren, foto's van H.T. Valeton en Wim Smeets, kaarten van Marc van Houten. Prijs f 19,50. Het boekje kan ook worden besteld door overmaking van f 25,50 (inclusief verzendkosten) op girorekening 252 91 79 ten name van de penningmeester van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Weesp, onder vermelding van 'Vogels kijken'. Het boekje kan tevens worden afgehaald. Inlichtingen hierover via telefoonnummers (035) 526 04 56 of (033) 298 23 03.

De avifauna van de Oostbrabantse beekdalen in de winter

In dit uitgebreide, goed leesbare verslag hebben de auteurs de vergaarde gegevens over wintervogels in de stroomgebieden van de beken de Donge, de Zandleij, de Dommel, de Aa en de Maaskant uit de periode 1984-1988 bijeengebracht. Aan de inventarisaties namen 181 vogelaars deel die te zamen een afstand van 433 km hebben onderzocht. Alle getelde soorten bevonden zich op de beek of binnen een strook van circa honderd meter aan weerszijden van de waterloop. Er is een verdeling gemaakt in twee groepen: 1) de water- en oevergebonden soorten, zestien soorten en soepganzen/-eenden, 2) overige soorten, 25 soorten. Globaal verliepen de tellingen na de eerste week van november tot na de eerste week van maart. Daarnaast zijn, minder consequent, 37 plassen en vennen op het voorkomen van wintervogels onderzocht. Het rapport bevat een schat van waardevolle informatie welke op verschillende overzichtelijke manieren is bijeengebracht. De tekeningen van H. Bierens bevorderen te zamen met de opmaak van C. Westerland de toegankelijkheid van de rapportage".

P.M.

P. Busink & G. Nas: De Avifauna van de Oostbrabantse Beekdalen in de Winter. Verslag van de tellingen gehouden in de winters 1984-1985, 1985-1986, 1986-1987, 1987-1988 in de stroomgebieden van: De Donge, de Zandleij, de Dommel, de Aa, de Maaskant. 185 bladzijden, figuren, tabellen, tekeningen, literatuuroppgave (1996). Uitgave Samenwerkingsverband Oostbrabantse Vogelwerkgroepen, nadere informatie SOV, Mirabelweg 23, 5632 PA Eindhoven.